

Vijeće
Europske unije

Bruxelles, 18. rujna 2018.
(OR. en)

Međuinstitucijski predmet:
2018/0224(COD)

12067/1/18
REV 1

RECH 371
COMPET 595
IND 237
MI 626
EDUC 318
TELECOM 278
ENER 298
ENV 584
REGIO 71
AGRI 416
TRANS 368
SAN 265
CADREFIN 194
CODEC 1446

NAPOMENA

Od: Predsjedništvo

Za: Odbor stalnih predstavnika / Vijeće

Br. dok. Kom.: 9865/18 + ADD 1

Predmet: *Priprema za sastanak Vijeća za konkurentnost 27. i 28. rujna 2018.*

Paket Obzor Europa: Okvirni program za istraživanja i inovacije za razdoblje 2021. – 2027.

a) Prijedlog UREDBE EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA o uspostavi Obzora Europa – Okvirnog programa za istraživanja i inovacije te o utvrđivanju pravila za sudjelovanje i širenje rezultata

b) Prijedlog ODLUKE EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA o uspostavi posebnog programa za provedbu Obzora Europa – Okvirnog programa za istraživanja i inovacije

– rasprava o politikama

I. UVOD

Europska komisija 7. lipnja 2018. podnijela je prijedlog o novom Okvirnom programu za istraživanja i inovacije Obzor Europa. Vijeće je bez odgode započelo s ispitivanjem prijedloga. Prva razmjena mišljenja na političkoj razini održana je na neformalnom sastanku ministara nadležnih za istraživanje u Beču 17. srpnja 2018. Tijekom te neformalne rasprave austrijsko predsjedništvo primijetilo je široku potporu strukturi i glavnim sastavnicama prijedloga Europske komisije. Međutim, sve su delegacije izrazile bojazan u vezi s određenim pitanjima koja zaslužuju pozornost tijekom daljnjih pregovora o programu Obzor Europa.

Uz rasprave u okviru Radne skupine Vijeća za istraživanje predsjedništvo je pozvalo delegacije da pošalju svoje komentare na prijedlog uredbe o Obzoru Europa i prijedlog o posebnom programu do početka rujna 2018. Na temelju doprinosa primljenih od država članica predsjedništvo je ažuriralo grafikon o trenutnom stanju pregovora (vidi Prilog) i utvrdilo tri ključna pitanja u vezi s kojima su potrebne političke smjernice ministara za daljnje pregovore.

II. KLJUČNA PITANJA

1. PRAVNE OSNOVE OBZORA EUROPA

Kao i njezin prethodnik, program Obzor 2020., Uredba o okvirnom programu Obzor Europa temelji se na glavama UFEU-a „Industrija” i „Istraživanje i tehnološki razvoj te svemir” (članci 173., 182., 183. i 188. UFEU-a). Nadalje, a odstupajući od odluka o prethodnome posebnom programu, Komisija je odlučila predložiti da se i posebni program za provedbu Obzora Europa temelji na glavama UFEU-a „Industrija” i „Istraživanje i tehnološki razvoj te svemir” (članci 173. i 182. UFEU-a). Prema navodima Komisije ta se odluka temeljila na povećanju važnosti inovacija u programu Obzor Europa, ponajprije mjera u okviru Europskog vijeća za inovacije (EIC). Taj prijelaz na dvojni pravnu osnovu značio bi da bi posebni program za Obzor Europa trebalo donijeti u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom (suodlučivanje s EP-om) umjesto posebnim zakonodavnim postupkom (donošenje nakon savjetovanja s EP-om), kao što je bio slučaj s posebnim programima u prošlosti. Uslijedila je rasprava u okviru pripremnih tijela Vijeća o tome jesu li te pravne osnove prikladne.

U lipnju 2018. nekoliko država članica zatražilo je od Pravne službe Vijeća (CLS) da im dostavi pisano mišljenje o tom pitanju, a CLS ga je izdao 25. srpnja 2018.¹ U tom mišljenju CLS zaključuje da su pravne osnove koje je Europska komisija predložila za Uredbu o okvirnom programu prikladne; međutim, u vezi s posebnim programom za Obzor Europa CLS zaključuje da dvojna pravna osnova na kojoj je Komisija temeljila svoj prijedlog odluke o uspostavi posebnog programa nije prikladna i da je, s obzirom na cilj i sadržaj tog prijedloga, samo članak 182. stavak 4. UFEU-a prikladna pravna osnova. Ako Vijeće taj prijedlog donese samo na temelju članka 182. stavka 4. UFEU-a, takvo donošenje provelo bi se u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom (donosi samo Vijeće nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Europskim gospodarskim i socijalnim odborom).

1 11422/18.

Europska komisija 11. rujna 2018. podnijela je neslužbeni dokument u kojem objašnjava razloge za svoj izbor predložene pravne osnove.

Kako bi olakšalo raspravu, predsjedništvo je 27. kolovoza 2018. delegacijama poslalo napomenu u kojoj detaljno objašnjava moguće daljnje korake Vijeća u bavljenju tim pitanjem, uključujući neposredne posljedice i za rad u Vijeću i za suradnju s Europskim parlamentom.

U raspravama na tehničkoj razini 3. i 13. rujna pokazalo se da velika većina delegacija podupire postupanje u skladu s mišljenjem CLS-a i promjenu pravnih osnova za posebni program Obzora Europa tako da se temelje samo na članku 182. stavku 2. UFEU-a, a to bi za posljedicu imalo primjenu posebnoga zakonodavnog postupka (donošenje nakon savjetovanja s EP-om).

U Međuinstitucijskom sporazumu o boljoj izradi zakonodavstva od 13. travnja 2016. u članku 25. navodi se sljedeće: „Ako je predviđena izmjena pravne osnove koja uključuje promjenu iz redovnog zakonodavnog postupka u posebni zakonodavni postupak ili nezakonodavni postupak, tri institucije razmijenit će mišljenja o tome.” Nakon rasprava na tehničkoj razini predsjedništvo smatra da je došlo do toga. Kako bi dobilo jasan politički mandat za moguću međuinstitucijsku razmjenu mišljenja, predsjedništvo stoga želi dobiti mišljenja ministara o načinu postupanja u vezi s tim pitanjem.

Pitanje ministrima:

S obzirom na mišljenje Pravne službe Vijeća, kao i mišljenja koja su iznijele delegacije država članica i Komisija na tehničkoj razini, predviđa li Vijeće izmjenu pravne osnove koja uključuje promjenu iz redovnog zakonodavnog postupka u posebni zakonodavni postupak?

2. ŠIRENJE SUDJELOVANJA / RAZMJENA IZVRSNOSTI

Čini se da među delegacijama vlada konsenzus o dvama mišljenjima: Prvo, izvrsnost je u središtu programa Obzor Europa. Ona je ključni kriterij za znanstveni napredak, a često i temelj gospodarskog blagostanja i društvene dobrobiti. Drugo, izvrsnost nema rod, putovnicu ni granice. Nalazi se posvuda, u svakoj državi članici, i izvan granica Europske unije.

Izvrnsnost ne uspijeva u izolaciji. Razvija se pod uvjetima koji se stvaraju sustavom obrazovanja, znanosti i inovacija svake pojedine zemlje. Ekosustavom za istraživanje i inovacije pružaju se poticaji, ili katkad prepreke, za izvrsnost na nacionalnoj razini. Odgovornost za taj ekosustav snose nacionalni donositelji odluka, iako je težnja europskog istraživačkog prostora da se s vremenom stvori usklađenije europsko tržište znanja. Države članice ulažu velike napore kako bi poboljšale svoje nacionalne sustave istraživanja i inovacija.² Kao rezultat toga razmjena izvrsnosti više nije pitanje „EU15 nasuprot EU13”. Razlike su u stvarnosti postale suptilnije, ali i dalje postoje, uz manji intenzitet istraživanja i inovacija te slabije sudjelovanje u programu Obzor 2020., posebno za države članice koje su u EU ušle 2004. ili kasnije.

U najnovijoj Europskoj ljestvici uspjeha za 2018.³ navodi se neujednačen razvoj u europskom istraživačkom prostoru. Kad je riječ o uspješnosti u području inovacija, 18 država članica EU-a ju je povećalo, a njih deset ju je smanjilo. Umjesto da se smanjuje, inovacijski jaz u Europi teži povećanju.

Nadalje, nedavni dokazi ukazuju na negativan utjecaj odljeva mozgova u europskom istraživačkom prostoru, čime se slabi inovacijske sustave onih država članica koje su u EU ušle od 2004.⁴ Tijekom posljednjeg desetljeća prekogranična suradnja u području istraživanja mnogo se više razvila u zapadnom nego u istočnom dijelu EU-a. Odljev mozgova posljedica je složenog niza razloga i ne postoji univerzalno rješenje kako bi se taj trend obrnuo samo jednom mjerom.

2 Naponi koje su uložile države članice i pridružene zemlje predstavljeni su u nedavnoj „Aktivnosti uzajamnog učenja o širenju sudjelovanja i jačanju sinergija”, lipanj 2018.

3 Europska komisija, Europska ljestvica uspjeha za 2018.

4 Doria Arrieta, Pammolli, Petersen, *Quantifying the negative impact of brain drain on the integration of European science* (Kvantificiranje negativnog učinka odljeva mozgova na integraciju europske znanosti), Science Advances, 12. travnja 2017.

Sada je ključno pitanje u kojoj će mjeri Okvirni program EU-a biti od pomoći nacionalnim naporima na promicanju izvrsnosti i prevladavanju inovacijskog jaza u Europi te ih nadopunjavati.

Prijedlog o Obzoru Europa uključuje niz aktivnosti potpore koje se temelje na mjerama uvedenima u programu Obzor 2020., posebno udruživanju, twinningu, katedrama EIP-a i Europskoj suradnji u znanosti i tehnologiji (COST). Osim toga, Europska komisija predlaže znatno povećanje proračuna za te aktivnosti u odnosu na Obzor 2020. (s 800 milijuna EUR na 1,7 milijardi EUR).

U svojim primjedbama predsjedništvu neke države članice predložile su dodatne mjere širenja sudjelovanja / razmjene izvrsnosti, na primjer:

- dopunjavanje ciljeva programa Obzor Europa ciljem jačanja uravnotežena europskog istraživačkog prostora i poticanja njegove konkurentnosti u svim državama članicama;
- uvođenje, kao dodatnog posebnog cilja programa Obzor Europa, doprinosa uključivim i inovativnim društvima Europske unije, prevladavanja jaza u području istraživanja i inovacija koji se povećava unutar EU-a te poticanja sudjelovanja svih država članica u programu Obzor Europa;
- preimenovanje dijela (4) strukture Obzora Europa u „Širenje sudjelovanja i jačanje europskog istraživačkog prostora” te zamjena pojma „razmjena izvrsnosti” pojmom „širenje sudjelovanja”;
- uvođenje ubranog sustava za istraživačke projekte koji proizlaze iz projekata udruživanja i twinninga te katedri EIP-a;
- uvođenje horizontalnih mjera za širenje sudjelovanja, npr. poboljšanjem postupaka procjene ili borbom protiv „zatvorenih klubova”;
- promišljanje o mogućnosti jednakih plaća za sve projektne partnere Obzora Europa;

- jačanje sinergija između programa Obzor Europa i drugih programa financiranja EU-a, posebno europskih strukturnih i investicijskih fondova (npr. strategije pametne specijalizacije);
- financijsku potporu (npr. putem boljeg upravljanja financiranjem) bilateralnim i multilateralnim aktivnostima država članica u vezi sa širenjem sudjelovanja;
- u vezi s Europskim istraživačkim vijećem (ERC): imenovanje članova iz različitih dijelova Europe u Znanstveno vijeće ERC-a;
- u vezi s ERC-om: težnju prema uključivijem pristupu s ciljem povećanja broja i raznovrsnosti institucija domaćina unutar EU-a, kao i broja izvrsnih istraživača diljem EU-a;
- u vezi s ERC-om: pružanje potpore mladim istraživačima, uključujući povezivanje djelovanja iz aktivnosti Marie Skłodowska-Curie s ERC-om;
- u vezi s „proširenjem stipendija” u okviru aktivnosti Marie Skłodowska-Curie: uvođenje iskustava mobilnosti usmjerenih prema zemljama koje su nedovoljno zastupljene u okvirnom programu za najbolje istraživače ili one koji najviše obećavaju, neovisno o državljanstvu, kako bi provodili izvrsna istraživanja te razvijali vještine i karijeru i u akademskom i u neakademsom sektoru;
- u vezi s aktivnostima Marie Skłodowska-Curie: podupiranje istraživača da se vrate u zemlju podrijetla.

Pitanje ministrima:

Molimo vas da navedete ključne zahtjeve koje bi Obzor Europa trebao ispuniti u vezi sa širenjem sudjelovanja / razmjenom izvrsnosti, ujedno s obzirom na gore navedene prijedloge država članica.

3. STRUKTURA DRUGOG STUPA OBZORA EUROPA

Delegacije su pozdravile opću strukturu od tri stupa iz prijedloga o Obzoru Europa. Europska komisija predložila je novu strukturu za drugi stup s pristupom koji se više temelji na učinku te se proteže kroz različite znanstvene discipline i pojedine industrijske sektore. U tom kontekstu i misijama bi se trebalo doprinositi međusektorskoj i interdisciplinarnoj suradnji u različitim klasterima radi povećanja učinka na društvo. . U raspravama na tehničkoj razini ispostavilo se da su možda potrebne određene prilagodbe strukture drugog stupa („Globalni izazovi i industrijska konkurentnost”).

Tijekom ljeta države članice dostavile su niz ideja za poboljšanje drugog stupa, iz čega je proizišlo sedam umjesto pet klastera. Iz tih prijedloga predsjedništvo želi spomenuti nekoliko primjera:

- usmjeravanje drugog stupa na „globalne izazove i europsku industrijsku konkurentnost”;
- osiguravanje da sve razine tehnološke spremnosti budu obuhvaćene tim stupom Obzora Europa;
- podjelu klastera „Uključivo i sigurno društvo” na dva zasebna klastera; proširenje klastera „Uključivo društvo” na klaster „Uključivo, kreativno, misaono i otporno društvo”, koji uključuje i temu migracija, te promjenu imena podklastera „Sigurno društvo” u „Civilna sigurnost za društvo”;
- prijedlog pristupa odozdo prema gore za „Ključne razvojne tehnologije za budućnost” unutar klastera „Digitalizacija i industrija”;
- podjelu klastera „Klima, energija i mobilnost” na dva zasebna klastera; uvođenje klastera „Klima i energija” i zasebnog klastera „Mobilnost”;
- preimenovanje klastera „Hrana i prirodni resursi” u „Biogospodarstvo, prirodni resursi i okoliš”;
- uvođenje novih područja intervencije;
- posvećivanje namjenskih proračuna svakom području intervencije.

Pitanje ministrima:

Molimo vas da navedete ključne zahtjeve koje bi Obzor Europa trebao ispuniti u vezi sa strukturom drugog stupa, ujedno s obzirom na gore navedene prijedloge država članica.

Annex 1: Horizon Europe – state of play of negotiations

Horizon Europe – State of play

